

Lausunto

24.09.2020

Asia: VN/8871/2019

Begäran om utlåtande om regeringens propositionsutkast till riksdagen med förslag till lagstiftning om reformen av ordnandet av social- och hälsovård samt räddningsväsendet och om inrättandet av landskap

Bakgrundsuppgifter

Är den som svarar*

en organisation

Respondentens officiella namn

SAMS -Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf

Namn på den person som antecknat svaret

Marica Nordman

Insatsens namn och behandlingsdatum för svaret till utlåtandet

-

Frågor om reformens målsättningar

1. Kan man genom propositionen minska hälso- och välfärdsskillnaderna bland befolkningen och göra tillgången till tjänster mer jämlik? Om inte, hur borde förslaget ändras i det avseendet?

Propositionen kan ha en positiv inverkan på tillgången till tjänster om man i tillräcklig mån beaktar behoven hos dem som har svenska som modersmål och har en funktionsnedsättning eller psykisk ohälsa. Det förutsätter att man i praktiken tryggar tillräcklig makt och resurser till organen som övervakar och tryggar den svenska servicen. I propositionen är detta inte i tillräcklig mån tryggt (se våra förslag till fråga nummer 11 och 20).

I nuläget varierar tillgången till och kvaliteten på servicen för svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning stort i olika kommuner, och kommuninvånarna är således inte i en jämlik ställning. Tjänstekvaliteten och likabehandlingen kan främjas i och med de planerade större

anordnarna men det förutsätter att man stärker och utvecklar serviceanordnarnas och de yrkesutbildade personernas kompetens även på svenska.

För en svenskspråkig person med funktionsnedsättning måste servicekedjorna genomgående fungera på svenska. Det förutsätter att alla funktioner i hemkommunen fungerar på svenska. Det här måste tryggas genom hela livet. Viktigt är också att detta inte enbart sker på en politisk nivå utan även på praktisk nivå. Därför måste det finnas en aktör med uttalat ansvar för att trygga svenskspråkig service som kan ställas till ansvars när det finns problem med svenskspråkig service.

En annan viktig jämlikhetsaspekt är de digitala tjänsterna. Det finns mycket bra möjligheter med nya digitala lösningar om de görs tillgängliga för möjligast många, även för personer med funktionsnedsättning. Det bör också beaktas att alla inte kan ta del av de digitala tjänsterna och för dessa människor måste det finnas andra möjligheter så som närkontakt.

Mentalvårdstjänsterna för barn och unga är utspridda och splittrade. I förslaget står det att man inom social- och hälsovården i vårdlandskapet kan organisera tjänsterna till en välfungerande helhet. SAMS vill påpeka att dessa tjänstehelheter även måste finnas tillgängliga på svenska. Det är ytterst viktigt att mentalvårdstjänsterna finns tillgängliga för alla åldersgrupper på det egna modersmålet svenska.

2. Kan man genom propositionen utveckla tillgången till, enhetligheten och effekten av räddningsväsendets tjänster på nationell, regional och lokal nivå? Säkerställer propositionen synergifördelarna mellan räddningsväsendets räddningsverksamhet och social- och hälsovårdens akutsjukvård? Om inte, hur borde förslaget utvecklas?

I en nödsituation framhävs behovet av att tala sitt eget språk extra mycket, därför är det viktigt att alla har möjlighet att kunna använda det andra nationalspråket svenska i kontakten med räddningsväsendet.

Den svenskspråkiga servicen och tillgänglig svenskspråkig information bör fungera på nationell, regional och lokal nivå. Även i vårdlandskapen med en liten andel svenskspråkig befolkning (speciellt Vanda-Kervo och Kymmenedalen) måste de språkliga rättigheterna för den svenskspråkiga befolkningen förverkligas.

Inom räddningsväsendets verksamhet är det förebyggande arbetet grundläggande och mycket viktigt. Inom det förebyggande arbetet är det speciellt viktigt att den information som ges är tillgänglig för alla oberoende av funktionsnedsättning eller språk. Det är även viktigt att informationen är tillräckligt lättförstådd så att alla har lika möjligheter att ta del av den. Därför är det viktigt att olika grupper som behöver särskilt stöd eller som hör till olika språkgrupper görs delaktiga i övningar, planering, utveckling och utbildning av verksamheten. Även FN:s

funktionshinderkonvention förpliktar till detta, se exempelvis artikel 4(3) och 8 - 11. På detta sätt kan man i det förebyggande arbetet i tillräcklig mån beakta specialbehov.

Landskapslagens 32§ om påverkansorganen bör modifieras så att funktionshinderråden kan bevaka och utveckla räddningsväsendets verksamhet, särskilt med tanke på förebyggande arbete, utbildningsinsatser och tillgänglig information.

I propositionens 7 § stadgas om räddningsväsendets styrning, planering och utveckling. Inom detta arbete bör personer med funktionsnedsättning och deras bakgrundsorganisationer höras.

I propositionen 9§ stadgas det om räddningsväsendets delegation. I delegationens arbete är det viktigt att det finns representation från funktionshinderfältet i enlighet med FN:s funktionshinderkonvention artikel 4(3). Svenskspråkig representation bör också finnas i delegationen då tillgänglig information och kommunikation är en så grundläggande aspekt inom räddningsväsendets arbete.

3. Förverkligas demokratin på ett tillräckligt sätt i propositionen? Om inte, hur kunde demokratin stärkas i propositionen?

FN:s konventionen om rättigheterna för personer med funktionsnedsättning artikel 4(3) förpliktar konventionsstaterna att trygga delaktighet. Personer med funktionsnedsättning bör ha en verklig möjlighet att delta och involveras i de ärenden som gäller dem. SAMS anser att man i större mån borde beakta dessa förpliktelser i förslaget.

FN:s funktionshinderkonvention förutsätter också att personer med funktionsnedsättning och organisationer som representerar dem hörs i alla beslut som påverkar dem. Rådet för personer med funktionsnedsättning bör få möjlighet att ge utlåtanden och komma med motförslag inte endast i frågor som gäller funktionshinderservice, utan också andra social- och hälsovårdsfrågor, planläggning- och bostadspolitik samt andra frågor som påverkar personer med funktionsnedsättning. Rådet för personer med funktionsnedsättning bör fortgå som självständiga råd och bör inte kunna slås ihop med motsvarande råd för äldre och unga, eftersom risken då är att behoven bland personer med funktionsnedsättning förbigås eftersom målgruppen är mindre.

Frågor om vårdlandskapslagen

4. Utgör vårdlandskapslagen en ändamålsenlig allmän lag för ordnandet av förvaltningen och ekonomin i de kommande vårdlandskapen?

huvudsakligen ja

5. I 6 § i vårdlandskapslagen föreskrivs om landskapets möjlighet att sköta om uppgifterna som stöder de lagstadgade uppgifterna på sitt område samt bedriva affärsverksamhet med låg risk som stöder genomförandet av dess lagstadgade uppgifter. Stöder den föreslagna bestämmelsen förverkligandet av landskapets självstyre?

huvudsakligen ja

6. I kapitel 5 i vårdlandskapslagen regleras invånarnas rätt till inflytande i vårdlandskapet. Tryggas rätten till inflytande på ett tillräckligt sätt i propositionen?

huvudsakligen nej

7. I kapitel 8 i vårdlandskapslagen regleras samarbetet mellan vårdlandskapen. Är förslaget ändamålsenligt med tanke på vårdlandskapens verksamhet och samarbetet?

huvudsakligen ja

8. Styrningen av vårdlandskapets ekonomi grundar sig särskilt på vårdlandskapslagen och lagen om vårdlandskapens finansiering. Styr vårdlandskapens finansieringsmodell och den finansiella styrningsmekanismen enligt vårdlandskapslagen vårdlandskapens ekonomiska skötsel på ett ändamålsenligt sätt?

tar inte ställning

9. I kapitel 3 i vårdlandskapslagen föreskrivs bland annat om vårdlandskapets upplåningsbemyndigande samt styrningen av investeringar på ett sätt som beaktar balansen i hela den offentliga ekonomin. Det föreslås inga särskilda bestämmelser om förvaltningen av de lokaler som överläts till vårdlandskapen. Tryggar den föreslagna modellen för finansiering och styrning av investeringar genomförandet av nödvändiga investeringar på ett ändamålsenligt sätt? I svaret kan du ta ställning till hur förvaltningen av lokalerna kunde ordnas på lokal, regional eller nationell nivå.

tar inte ställning

10. Landskapslagens paragrafspecifika ändringsförslag. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar.

-

11. Övriga fritt formulerade observationen om landskapslagen.

33 § om nationalspråksnämnden och hur väl den tryggar den svenskspråkiga befolkningens rätt till inflytande i tvåspråkiga vårdlandskap.

I och med att ansvaret för ordnandet av social- och hälsovården överförs från kommuner och samkommuner till vårdlandskap, blir det ansvariga området större och den språkliga minoritetens relativa andel minskar i de flesta tvåspråkiga vårdlandskap. Detta i sin tur leder till att den svenskspråkiga befolkningens möjlighet till inflytande i beslutsfattandet försämras.

Förslaget att införa en nationalspråksnämnd i varje tvåspråkigt vårdlandskap är därför nödvändigt. För att nämnden ska kunna fullfölja de välmotiverade och ambitiösa uppgifterna som föreslås i bestämmelsen, bör den ha verklig insyn i vårdlandskapets verksamhet, faktiska möjligheter att påverka vårdlandskapets beslutsfattande och tillräckliga tjänstemannaresurser.

För att säkra nämndens insyn i verksamheten och faktiska möjligheter att påverka är det viktigt att nämnden och styrelsen är starkare bundna till varandra. Det kan göras genom att det fastslås att nämndens ordförande är medlem i vårdlandskapets styrelse.

I samband med beredningen av vårdlandskapens förvaltning och budget är det nödvändigt att säkerställa tillräckliga tjänstemannaresurser för nämnden. Utan reella verksamhetsförutsättningar är det inte möjligt att utföra de uppgifter som föreslås i bestämmelsen. Nämnda åtgärder är därför en förutsättning för att den språkliga minoriteten ska ha faktiska möjligheter att utöva sin demokratiska rätt att påverka beslutsfattandet inom de tvåspråkiga vårdlandskapen.

SAMS framför att det i nämnden bör finnas representation från olika målgrupper bl.a. representant för funktionsnedsättning. På detta sätt kan nämnden i sitt arbete beakta olika synpunkter som är relevanta och inkluderande.

32 § om vårdlandskapets påverkansorgan

I förslaget föreslås att vårdlandskapsstyrelsen ska inrätta ett råd för personer med funktionsnedsättning för vårdlandskapet för att garantera möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att delta och påverka. Det är viktigt att ett sådant råd inrättas.

SAMS framtonar vikten av att rådet för personer med funktionsnedsättning har verkliga möjligheter att påverka ärenden som berör dem i enlighet med FN:s konvention om rättigheterna för personer med funktionsnedsättning.

Rådet kunde också starkare sammanföras med räddningsväsendet

Frågor om lagen om ordnande av social- och hälsovård

12. Utgör lagen om ordnande av social- och hälsovård en ändamålsenlig allmän lag för ordnandet av offentlig social- och hälsovård?

huvudsakligen ja

13. Tryggar bestämmelserna i lagen om ordnande av social- och hälsovård en jämlik tillgång till social- och hälsovårdstjänster?

huvudsakligen ja

14. Tryggar de uppgifter som i lagförslaget fastställts för kommunen och landskapet genomgörandet av målet att främja befolkningens välfärd och hälsa?

huvudsakligen nej

15. Tryggar bestämmelsen i 8 § att ansvaret för ordnande av social- och hälsovård genomförs på ett tillräckligt och ändamålsenligt sätt?

huvudsakligen ja

16. Är bestämmelsen i 12 § om upphandling av köptjänster och bestämmelsen i 12 a § om användning av hyrd arbetskraft ändamålsenlig och genomförbar i praktiken?

huvudsakligen nej

17. Är kraven enligt 13 § med avseende på privata tjänsteproducenter motiverade?

huvudsakligen ja

18. Är bestämmelsen i 16 § om privat tjänsteproducent som underleverantör ändamålsenlig och genomförbar i praktiken?

huvudsakligen ja

19. Är bestämmelsen i 33–36 § om vårdlandskapens samarbetsområde och samarbetsavtal ändamålsenlig i sin helhet?

huvudsakligen nej

20. Tryggar bestämmelsen i 37 § tvåspråkiga vårdlandskaps samarbete med avseende på tillgången till svenskspråkiga tjänster?

huvudsakligen ja

21. Är bestämmelsen i 49 § om beredskapscenter ändamålsenlig och motiverad?

huvudsakligen ja

22. Vilken vårdlandskap borde föreskrivas som ansvarig för att trygga utvecklingen av svenskspråkiga tjänster (31 §) i hela landet?

Det är viktigt att det finns ett nationellt mandat för stöd för svenskspråkig utveckling av social- och hälsovård. Utkastet till lagförslag innehåller relativt lite reglering av utvecklingsverksamheten som helhet, och det är därför svårt att veta vad det föreslagna uppdraget innebär. Vi utgår från att uppdraget handlar om stöd för vårdlandskapens svenskspråkiga forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet.

För att kunna utföra uppdraget att stöda vårdlandskapen i denna typ av verksamhet, är det viktigt att vårdlandskap X känner till särdragen i de svenskspråkiga förhållandena, har kunskap om befolkningens och de professionellas behov och att landskapet har en stark koppling till forskningen. Landskapet behöver därför gedigna relationer till universitet och högskolor med avseende på utbildning inom medicin, hälsovård och socialvård. Skötseln av uppgiften förutsätter att den är

integrerad med motsvarande finskspråkiga verksamhet, så att det finns systematisk växelverkan med de finska funktionerna och för att undvika att utvecklingen på svenska blir isolerad. Kopplingen till ett universitetscentralsjukhus och det regionala samarbetsområdet har också betydelse. För att i praktiken kunna genomföra uppdraget krävs också att vårdlandskapet har möjlighet att mobilisera resurser för uppdraget.

I utkastet till 37 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård nämns också vårdlandskap X, som ska samordna samarbetsavtalet mellan de tvåspråkiga landskapen. Det landskap som ska ha detta uppdrag bör ha åtminstone följande egenskaper: kunskap om särdragen i svenskspråkiga förhållanden, ingående kunskap om ordnande av tvåspråkig service, kunskap om svensk- och tvåspråkiga tjänsteproducenter, kunskap om de servicehelheter och specifika tjänster som idag inte finns att tillgå på svenska i de tvåspråkiga vårdlandskapen samt administrativa resurser för avtalsförhandlingarna.

Med hänvisning till att uppgifterna i 31 § och 37 § förutsätter många olika egenskaper av det ansvariga vårdlandskapet, anser vi att uppgiften ska fördelas mellan två olika vårdlandskap. SAMS föreslår att ansvaret för utvecklandet av den svenska servicen föreskrivs till Helsingfors och ansvaret över samordnandet av samarbetsavtalen föreskrivs till vårdlandskapet Österbotten. SAMS anser att dessa två områden har de bästa förutsättningarna att klara av uppgifterna. Uppdelningen av uppgifterna konkretiserar och koncentrerar uppgifterna och underlättar områdena att sköta sina uppgifter väl. En dylik delning av uppgiften förutsätter ett nära och gott samarbete mellan Helsingfors och Österbotten. Helsingfors och Österbotten har olika styrkor var gäller svenskspråkiga frågor och de kompletterar varandra på ett ändamålsenligt sätt.

Om vårdlandskap X föreskrivs endast till ett vårdlandskap anser SAMS att uppgiften bör ges till Helsingfors.

23. Paragrafspecifika ändringsförslag till lagen om ordnande av social- och hälsovård. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar.

7 § Främjande av hälsa och välfärd i vårdlandskapen

Vi föreslår att "i mån av möjlighet" stryks i 7 § och därmed lyder den enligt följande:

"Vårdlandskapet ska även bidra till att skapa goda verksamhetsförutsättningar för organisationer vid främjandet av hälsa och välfärd."

SAMS föreslår att ansvaret för utvecklandet av den svenska servicen föreskrivs till Helsingfors och ansvaret över samordnandet av samarbetsavtalen föreskrivs till vårdlandskapet Österbotten.

24. Övriga fritt formulerade observationer om lagen om ordnande av social- och hälsovård.

Tillägg till svaret till fråga 20.

Bestämmelsen ger goda förutsättningar för vårdlandskapen att trygga tillgången till vissa svenskspråkiga social- och hälsovårdstjänster. Det förutsätter dock att avtalet utformas på ett ändamålsenligt sätt. Största delen av de social- och hälsovårdstjänster som vårdlandskapen ansvarar för att ordna omfattas emellertid inte av avtalet. Avtalsarbetet är inte i sig tillräckligt för att trygga tillgången till svenskspråkiga tjänster för befolkningen.

Enligt förslaget till bestämmelsen ska de tvåspråkiga vårdlandskapen avtala om samarbete och arbetsfördelning bland annat gällande olika verksamhetsenheter som Kårkulla samkommun upprätthåller idag. Det är bra att landskapen avtalar om dessa enheter för att säkerställa att klienterna även i fortsättningen har tillgång till motsvarande tjänster på svenska.

Enligt förslaget till bestämmelse ska avtalet också omfatta samarbete och arbetsfördelning kring andra tjänster. I nuläget finns det ett stort antal tjänster som på svenska produceras på ett fåtal orter eller en enda ort i hela landet. Det finns också tjänster som inte alls finns att tillgå på svenska. För att dylika tjänster i fortsättningen ska kunna upprätthållas och utvecklas, krävs ett riksomfattande samarbete och att samarbetsavtalen omfattar även dessa.

Listan på dylika tjänster är levande och ändras med tiden. Därför är det inte ändamålsenligt att nämna tjänsterna i bestämmelsen. Däremot bör det, till exempel i specialmotiveringarna till bestämmelsen, bättre öppnas upp vilka typer av tjänster samarbetet kan handla om. På så sätt är det lättare för vårdlandskapen att avgöra hur stort behov av samarbete de har. I nuvarande utkast till specialmotiveringar nämns endast särskilt krävande tjänster inom missbrukarvården och dygnetruntvården inom barnpsykiatrin. SAMS vill påpeka att behovet är mycket mer omfattande och här ska den expertis som finns inom de tvåspråkiga kommunernas social- och hälsovårdsväsende och inom tredje sektorns organisationer höras.

Exempel på tjänster som ska nämnas i specialmotiveringarna:

Yrkesinriktade och medicinska rehabiliteringskurser, medicinsk rehabilitering och yrkesinriktad rehabilitering för personer med synnedsättning, särskilda tjänster för personer med intellektuell funktionsnedsättning, psykiatrisk avdelningsvård dygnet runt, vissa tjänster inom neuropsykiatrin, högspecialiserad rehabilitering och rådgivning för personer med sällsynta funktionsnedsättningar, audionomtjänster, finlandssvenska teckenspråkstolkare och svenskspråkiga skrivtolkare, multiprofessionellt samarbete kring tjänster och stöd för barn och unga, psykologtjänster, talterapi (logopedier).

Enligt förslaget krävs att samarbetet ska vara outhärligt och nödvändigt för att det ska ingå i avtalet. Samarbetsavtalet kunde däremot också omfatta olika typer av stödtjänster som vårdlandskapen med fördel kunde samarbeta kring, såsom översättningsverksamhet, telefonrådgivning, skapande av svenskspråkiga blanketter och bottnar för vårdföreskrifter med mera. Samarbetet kunde även omfatta digitala tjänster, som möjliggör att områdenas svenska resurser kan sammankopplas, att information om svenska tjänster kan samordnas och som bidrar till

att det blir lättare att få igång samarbete mellan producenter. Samarbetet kunde också omfatta tjänster för personer som bor i gränsregionen mellan två vårdlandskap, om det är ändamålsenligt att skaffa tjänsterna från det andra landskapet.

Eftersom avtalet endast handlar om vissa typer av tjänster är det emellertid viktigt att också se till den övriga social- och hälsovården när man ser på tillgången till svenskspråkiga tjänster. För att de tvåspråkiga vårdlandskapen på ett bredare plan ska kunna ge service på svenska, krävs också fokus på basservicen och framtidens social- och hälsovårdscentraler. Det är viktigt att dessa fungerar på svenska i alla tvåspråkiga vårdlandskap och att satsningar görs på både det finsk- och svenskspråkiga kunnandet på centralerna. Servicebehovet för alla klientgrupper ska utredas på social- och hälsovårdscentralen, vilket medför behov av tillräcklig sakkunskap både om vilken typ av stöd och service som klienten behöver, men även kunskap om sådana producenter som kan ge tjänster på svenska.

Frågor om lagen om ordnande av räddningsväsendet

25. I 8 § i lagen föreslås bestämmelser om de riksomfattande målsättningarna för ordnandet av räddningsväsendet. I bestämmelsen listas det som måste definieras i de riksomfattande strategiska målsättningarna. Listan är inte fullständig. Är punkterna som listas i bestämmelsen motiverade?

huvudsakligen ja

26. Vad borde tilläggas/avlägsnas?

-

27. I 13 § i lagen föreslås bestämmelser om vårdlandskapets uppföljnings- och utvärderingsskyldighet. I 16 § i lagen föreslås dessutom bestämmelser om räddningsväsendets egenkontroll i vårdlandskapet. Är förslaget om uppföljnings-, utvärderings- och egenkontrollshelheten i vårdlandskapen ändamålsenligt?

tar inte ställning

28. I paragraf 5 i lagen om ordnande av räddningsväsendet föreskrivs sammanslagning av uppgifter till större helheter om det är nödvändigt för att trygga tillgången till, enhetligheten eller kvaliteten på tjänsterna eller med avseende på uppgifternas komplexitet eller höga kostnader som de medför. Är de sammanslagna uppgifterna i bestämmelsen motiverade?

tar inte ställning

29. Vilka specialresurser inom den internationella räddningsverksamheten (utrustning, sammansättningar) skulle vara ändamålsenliga att sammanslå för något landskap/några landskap att sköta?

-

30. Vilka åtgärder som krävs för att ge och ta emot internationellt bistånd (varningar, utrustning etc.) skulle vara ändamålsenliga att sammanslå till något landskap/några landskap och om ja, till vilket landskap/vilka landskap?

-

31. Paragrafspecifika ändringsförslag till lagen om ordnande av räddningsväsendet. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar

-

32. Övriga fritt formulerade observationer om lagen om ordnande av räddningsväsendet.

-

Frågor om lagen om införande av lag

33. Grunden för vårdlandskapens regionala indelning är en kommunbaserad landskapsindelning som föreskrivs i 5 § i lagen om införande av lag. Är den föreslagna regionala indelningen ändamålsenlig med avseende på ordnandet av social- och hälsovård och räddningsväsendet?

tar inte ställning

34. Enligt 3 § i vårdlandskapsstrukturlagen utgör landskapsindelningen precis som nu även grunden för andra statliga regionala indelningar. Dessutom utgör landskapsindelningen grunden för indelningen av landskapsförbundens verksamhetsområden. Är den regionala indelningen som föreslås i 5 § ändamålsenlig med avseende på övrig regionförvaltning?

tar inte ställning

35. I lagförslaget föreslås att Södra Savolax och Norra Savolax landskap ändras så att Enonkoski, Rantasalmi, Nyslott och Sulkava skulle överföras från Södra Savolax till Norra Savolax. Ändringen inverkar både på vårdlandskapet och på landskapsindelningen som utgör grunden för den statliga regionala indelningen. Till vilket landskap borde dessa kommuner höra och vilka effekter har alternativen på respondentens verksamhet:

-

36. I lagförslaget ansvarar fyra vårdlandskap (Östra Nylands vårdlandskap, Mellersta Nylands vårdlandskap, Västra Nylands vårdlandskap, Vanda-Kervos vårdlandskap) samt Helsingfors stad, som inte ingår i något vårdlandskap, för ordnandet av social- och hälsovården i Nylands landskapsområde. Med avseende på övriga regionala indelningar utgör Nylands nuvarande landskap en helhet. Är den föreslagna bestämmelsen ändamålsenlig med avseende på de regionala indelningarna?

huvudsakligen ja

37. Tryggar sammansättningen av de tillfälliga organen och de lagstadgade uppgifterna verkställandet av reformen (7-8 §)?

huvudsakligen nej

38. Enligt kapitel 4 i lagen om införande av lag överförs kommuners och vissa samkommuners lösa egendom, semesterlöneskuld och avtal som hänför sig till sjukvårdsdistriktens och specialomsorgsdistriktens samkommuners, social- och hälsovårdens samt räddningsväsendets uppgifter till vårdlandskapen. Kommunernas lokaler och fastigheter kvarstår i kommunernas ägo. Är lösningen med avseende på egendomsarrangemanget godtagbar?

huvudsakligen ja

39. I kapitel 4 i lagen om införande av lag föreskrivs om kommunernas rättighet att få ersättning från staten för direkta kostnader som egendomsarrangemangen i samband med reformen orsakat samt för ersättningsförfaranden. Ersättningen riktar sig i första hand till kommunernas och samkommunernas kvarstående tillgångsposter, till exempel kostnader för lokaler som tagits ur bruk efter övergångsperioden. Är kompensationsbestämmelsen godtagbar?

tar inte ställning

40. Enligt 17 § i lagen om införande av lag överförs personal som arbetar i kommunala organisationer som producerar tjänster inom social- och hälsovården och räddningsväsendet till landskapens tjänst i enlighet med principerna för överlåtelse av rörelse. Dessutom överförs personal, som huvudsakligen utför social- och hälsovårdsuppgifter i andra kommunala förvaltningstjänster eller stödtjänster, till landskapen. Har bestämmelserna om överföringen av personal föreskrivits på ett ändamålsenligt sätt med avseende på personalens ställning?

tar inte ställning

41. Är bestämmelsen om utläggningsavtalens ogiltighet enligt 28 § motiverad och tryggar den parternas ställning tillräckligt?

tar inte ställning

42. Tryggar förslagen om delningen av Kårkullas verksamhet kontinuiteten i dess verksamhet som vårdlandskapens verksamhet?

Förslaget att dela upp Kårkullas verksamhet mellan de tvåspråkiga landskapen motsvarar syftet med integration av social- och hälsovård, jämlikhet mellan och inkludering av olika klientgrupper. Det förbättrar också klienternas möjligheter att välja tjänsteproducent. SAMS stöder förslaget om att Kårkullas verksamhet fördelas mellan de tvåspråkiga landskapen.

Tanken att bastjänsterna finns i landskapen och att specialtjänster kan köps via avtal är en bra utveckling. Denna utveckling leder troligtvis till att bastjänsterna utvecklas, som i sin tur är en positiv utveckling.

Funktionshindersservicen får inte delas upp enligt diagnos eftersom det strider mot grundtankarna i FN:s konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning samt inom regeringens program för avvecklande av institutionsboende och utvecklande av tjänster för personer med intellektuell funktionsnedsättning (KEHAS). Funktionshindersservicen behöver tvärtom breddas och kräver fler producenter så att man har möjlighet att välja tjänsteproducent. Vi anser att förslaget tryggar FN:s funktionshinderkonventionens förverkligande och KEHAS programmets mål att gå ifrån ett diagnosbaserat tankesätt och vi ser detta som en positiv utveckling.

Enligt förslaget ska boende- och dag- och arbetscenterverksamhet införlivas i vårdlandskapet på vars område enheterna finns. Av de åtta tvåspråkiga landskapen kommer en del att ta över flera Kårkulla-enheter.

SAMS betonar att särdragen i tvåspråkiga Kymmenedalen och Vanda-Kervo måste beaktas i denna kontext. Det finns en Kårkulla-enhet inom Kymmenedalen och endast en boendeenhet i Vanda-Kervo. Därför behövs det landskapsöverskridande verksamhet som möjliggör att de regionala enheterna, inkluderat rådgivningsbyråerna (omsorgsbyråerna), fortsättningsvis betjänar den kundkrets de haft hittills. Det är osannolikt att Kymmenedalen eller Vanda-Kervo på egen hand kan upprätthålla all verksamhet för personer med intellektuell funktionsnedsättning och det är viktigt att avtala om samarbete med östra Nylands landskap respektive Helsingfors/ huvudstadsregionen. Inget av de tvåspråkiga landskapen klarar helt av att upprätthålla dagens servicevolym på egen hand, utan detta förutsätter att enheterna fortsättningsvis kan betjäna samma kundunderlag som tidigare, över vårdlandskapsgränserna.

43. Enligt förslaget träder reformen i kraft år 2023. Kan reformen genomföras inom tidtabellen som föreslås i reformen?

tar inte ställning

44. Paragrafspecifika ändringsförslag till lagen om införande av lag. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar.

-

45. Övriga fritt formulerade observationer om lagen om införande av lag.

Gällande lagens 7§: Sams föreslår att det måste finnas en person i det temporära organet som har ett uttalat ansvar för att trygga att svenskan beaktas i övergångsarbetet som helhet. Utan ett uttalat ansvar kommer inte den svenska servicen att fungera och fungerande svenskspråkiga servicekedjor kommer att utebli. Det är viktigt eftersom det är en förutsättning för att försäkra att svenskspråkiga aspekter omedelbart beaktas även under övergången.

Frågor om lagen om landskapens finansiering

46. Staten finansierar huvudsakligen verksamheten i vårdlandskapen som grundas, dvs. ansvaret för finansieringen av social- och hälsovårdstjänsterna riktas till staten. Är lösningen ändamålsenlig med avseende på reformens målsättningar?

huvudsakligen ja

47. Statens finansieringsnivå för varje finansår grundar sig i princip på vårdlandskapets kalkylerade kostnader för föregående år. Nivån på den statliga finansieringen höjs årligen på grundval av den uppskattade ändringen av tjänstebehov (7 §), kostnadsnivån (prisernas) (8 §), ändringar i uppgifter (9 §) samt faktiska kostnader (10 §). På höjningen av räddningsväsendets finansieringsnivå tillämpas dock inte höjning som grundar sig på ändring i behovet av tjänster. Med avseende på förändringar i behovet av tjänster inkluderar propositionen en faktor som delvis dämpar den statliga finansieringens tillväxt så att 80 % av det uppskattade ändringsbehovet beaktas från och med tredje året (36 §). Dessutom har vårdlandskapet rätt till tilläggsfinansiering under förutsättning att kraven som avses i 11 § i lagen uppfylls. Har vårdlandskapen tillräckliga ekonomiska förutsättningar att klara av de lagstadgade uppgifterna?

huvudsakligen ja

48. Är bestämningsfaktorerna (kapitel 3) för finansieringen av vårdlandskapens statliga finansiering av social- och hälsovårdsuppgifterna och deras viktkoefficienter motiverade?

huvudsakligen nej

49. Är bestämningsfaktorerna (kapitel 4) för finansieringen av vårdlandskapens statliga finansiering av räddningsväsendets uppgifter och dess viktkoefficienter motiverade?

tar inte ställning

a) Är övergångsperioden för landskapens finansiering för åren 2023–2029 tillräcklig?

tar inte ställning

b) Är den tillsvidare permanenta maximala förändringsutjämnningen godtagbar?

tar inte ställning

51. Statens finansiering betalas månatligen till vårdlandskapen senast den första dagen i månaden. I januari och juni under finansåret betalas vardera månad 2/12 av hela årets finansiering och de övriga månaderna kvarvarande finansiering i jämnstora poster (25 §). Dessutom betalas hälften av betalningsposten för januaris finansiering år 2023 till vårdlandskapet den 1 december år 2022 (37 §). Är tidtabellen för betalningen av finansieringen ändamålsenlig med avseende på betalningsförmågan och förvaltningen av kassan?

tar inte ställning

52. Paragrafspecifika ändringsförslag till lagen om landskapens finansiering. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar.

-

53. Övriga fritt formulerade observationen om lagen om landskapens finansiering.

-

Lagstiftning om kommunernas finansiering

54. Är utjämningsystemet som föreslås för att lindra de betydande kommunspecifika förändringarna i samband med vårdreformen som presenteras i statsandelssystemet godtagbara och tillräckliga (lag om statsandel för kommunal basservice 29 och 30 §)?

tar inte ställning

55. Är statsandelskriterierna samt deras betydelse i allmänhet motiverade (lagen om statsandel för kommunal basservice, kapitel 2 samt utkast till statsrådets förordning om statsandel för kommunal basservice)?

tar inte ställning

56. Paragrafspecifika ändringsförslag till lagstiftningen om kommunernas finansiering. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar.

-

57. Övriga fritt formulerade observationer om lagstiftningen om kommunernas finansiering.

-

Skattelagstiftning

58. Anser ni att ändringarna i skattesystemet som föreslås för insamling av landskapens finansiering är godtagbara?

tar inte ställning

59. Paragrafspecifika ändringsförslag till skattelagstiftningen. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar.

-

60. Fritt formulerade observationer om skattelagstiftningen.

-

Lagstiftning om landskapens och kommunernas personal

61. Tillämpningsområdet för lagstiftningen om kommunal personal föreslås ändras till att omfatta även landskapens personal. Intressebevakningen för arbetsgivare i landskapen sköts av Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT som stadgas i ny lag. Är de föreslagna bestämmelserna om personalens ställning och intressebevakningen för arbetsgivare ändamålsenliga?

tar inte ställning

62. Är bestämmelserna om finansieringen av pensionerna ändamålsenliga?

tar inte ställning

63. Fritt formulerade observationer om personalen ställning och/eller intressebevakningen för arbetsgivare samt pensionerna.

-

Nyland-lagen

64. Tryggar Nylands speciallag ett jämlikt ordnande av social- och hälsovården i förhållande till övriga landet?

tar inte ställning

65. Tryggar bestämmelserna om HUS lagstadgade uppgifter ordnandet av specialistsjukvården samt universitetssjukhusets forsknings-, utvecklings- och undervisningsuppgifter (5 §)?

tar inte ställning

66. Är bestämmelserna om fördelningen av organiseringsansvaret av hälsovården i Nyland ändamålsenlig (Nylands vårdlandskaps och Helsingfors stads primära organiseringsansvar, HUS lagstadgade uppgifter och HUS organiseringsavtal; 4, 5 och 10 §)?

tar inte ställning

67. Är bestämmelserna om åtskiljandet av Helsingfors stads ekonomi ändamålsenliga och tillräckliga för att trygga en jämlik verksamhet med avseende på övriga landet (kapitel 5)?

tar inte ställning

68. Paragrafspecifika ändringsförslag till skattelagstiftningen. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar.

-

69. Fritt formulerade observationer om Nylands speciallag?

SAMS anser att Nylands särlösning är motiverad med tanke på befolkningsunderlaget, vårdkapaciteten och HUS etablerade verksamhet.

Lagar om den allmänna förvaltningen

70. Paragrafspecifika ändringsförslag till lagarna om den allmänna förvaltningen. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar

-

71. Fritt formulerade observationer om lagstiftningen om den allmänna förvaltningen.

-

Frågor om vårdlandskapsstrukturlagen

72. I vårdlandskapsstrukturlagen föreskrivs om landskapsindelningen som även utgör grunden för vårdlandskapens områden. Dessutom föreskriver lagen om ändring av vårdlandskapen som även leder till ändring av motsvarande område i landskapsindelningen. Är kriterierna för förhållandet mellan de föreslagna vårdlandskapen och landskapsindelningen på grundval av dessa samt ändringsprocessen för indelningen tydliga och ändamålsenliga med beaktande av landskapsindelningens betydelse för övriga regionindelningar?

tar inte ställning

73. Anser ni att de föreslagna förutsättningarna för ändringen av vårdlandskapen är ändamålsenliga med avseende på social- och hälsovården samt räddningsväsendet? (särskilt vårdlandskapsstrukturlagen 2, 5 och 10 §)

tar inte ställning

74. Paragrafspecifika ändringsförslag om vårdlandskapsstrukturlagen. ANVISNING: Specificera svaret med avseende på vilken paragraf ändringsförslaget gäller genom att ange paragrafens nummer innan ändringsförslaget. Gör så för varje paragraf som du kommenterar.

-

75. Övriga fritt formulerade observationer om vårdlandskapsstrukturlagen.

-

Styrningen av landskapen

76. Statens styrning i ordnandet av både social- och hälsovården och räddningsväsendet stärks. Är det här motiverat med avseende på reformens målsättningar?

ja

77. Ministerierna och landskapet för årliga förhandlingar där landskapets verksamhet och ekonomi granskas med avseende på faktiska uppgifter och prognoser. Dessutom förs separata styrningsförhandlingar varje år enligt samarbetsområde. Är målsättningen med förhandlingarna och ärendehelheten som ska behandlas ändamålsenlig?

huvudsakligen ja

78. Mellan landskapen och statsrådet planeras en aktiv styrning som grundar sig på interaktion mellan ministerierna och de organiseringsansvariga instanserna. Styrningen grundar sig på öppna åsikter och informationsutbyte samt en kontinuerlig utvärdering av arrangörernas verksamhet och ekonomi. Är styrningsmodellen motiverad med avseende på reformens målsättningar?

huvudsakligen ja

Reformens effekter

79. I bedömningen av effekterna har propositionens centrala effekter beskrivits. Till vilken del borde bedömningen av effekterna korrigeras, preciseras eller kompletteras?

SAMS anser att man i större mån borde beakta FN:s konvention om rättigheterna för personer med funktionsnedsättning genomgående i hela social- och hälsovårdsreformens proportion.

80. Har reformens ändringskostnader sakenligt identifierats och uppskattats?

tar inte ställning

81. Förändringskostnaderna för IKT och informationsförvaltningen till följd av reformen bedöms konsekvensbedömningen i regeringens proposition på grundval av kostnadsberäkningarna som identifierats landskaps- och vårdberedningen för den föregående valperioden. Hurudana preciseringar och kompletteringar borde göras i de föreslagna bedömningarna?

-

82. Era åsikter om andra eventuella effekter i den föreslagna servicestrukturen med avseende på IKT och digitala frågor?

-

a) åren 2021-2022?

-

b) åren 2023-2024?

-

c) från och med år 2025?

-

a) åren 2021-2022?

-

b) åren 2023-2024?

-

c) från och med år 2025 alkaen?

-

85. Ska upphandlingsavtal som överförs till vårdlandskapen enligt er bedömning ogiltigförklaras med stöd av bestämmelsen om organiseringsansvar och köptjänster? a)

-

b) om ja, vilket är de ogiltigförklarade avtalens värde i euro?

-

c) hänför det sig enligt er bedömning investeringar som blir onyttiga för privata tjänsteproducenter i de ogiltigförklarade avtalen, vad utgörs dessa direkta onyttiga investeringar av och hur stora förluster är det fråga om?

-

Stöd för verkställande av reformen

86. Inom vilka områden bedömer ni att ni behöver riksomfattande stöd för det regionala genomförandet av reformen

-

annat, vad?

-

Övriga frågor

87. Eventuella förslag på att ersätta begreppet "vårdlandskap" med ett annat begrepp.

-

88. Förslag på namn till ert vårdlandskap.

-

89. Övriga fritt formulerade observationer om regeringens propositionsutkast.

SAMS anser att det behövs starkare strukturer för att trygga en god svenskspråkig service för hela den svensktalande befolkningen. Språknämnden i de tvåspråkiga vårdlandskapen bör ha tillräcklig makt och resurser. Genom att nämndens ordförande har en plats i vårdlandskapens styrelse kan man på ett trovärdigt sätt bättre försäkra att den svenskspråkiga befolkningens behov och ärenden beaktas på ett kostnadseffektivt sätt. Utan en sådan ändring finns det en risk att svenskspråkig service glöms bort och i och med detta blir det dyrare att i efterhand försöka lappa gjorda misstag och strukturen med nationalspråksnämnder urvattnas.

SAMS vill lyfta fram att de språkliga rättigheterna även i praktiken måste tryggas och inte enbart på beslutsfattarnivå. Det är viktigt att inte språkaspekten drunknar bland andra intressen. Därför är det viktigt att nationalspråksnämnden har verkligt inflytande i hur verksamheten ordnas och vem som anställs. Detta inflytande kan möjliggöras genom att delegera sektor- och budgetansvar till nämnderna. SAMS uppmanar att vårdlandskapen delegerar sektor- och budgetansvar till nämnderna för att service på svenska ska tryggas. Även tillräckliga tjänstemannaresurser bör försäkras i motiveringarna till lagen.

90. Övriga specificerade författningsändringsförslag.

-

Salonen Ilona
SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf

Nordman Marica
SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf - Juridiskt ombud